

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ XLVIII.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Pe unŷ anŷ 12 flor., pe șēse luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

Rozaăala și strălucăate:

Pe anŷ 40 fr., pe șēse luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

Scrisori nefrancate nu se primesou. — Manuscripte nu se retrămitŷ.

N°. 185.

Mercuri 21 Augustŷ (2 Septemvre).

1885.

Brașovŷ, 20 Augustŷ (1 Sept.) 1885.

Celŷ ce a urmăritŷ alarma dată luni întregi de foile unguresci despre „Kultur-egylet“-ulŷ din Clușiu, va fi creăutŷ, că de bună sēmă mari isprăvi are sē facă. Și mai aleștŷ șoviniștii maghiaro-jidano-armeni se legănau în dulcele visŷ, că are sē se ducă vestea peste nouē mări și nouē țeri despre „imposanta“ adunare generală, ce era chemată sē decidă în Clușiu sôrtea naționalitățilorŷ nemaghiare din Ardelŷ.

În astfelŷ de iluziuni scăldată, fôia patriotilorŷ patentati „Kolozsvari Kôzlöny“ salută ziua de 30 Augustŷ n. cu unŷ prologŷ compusŷ de profesorulŷ de universitate Szasz Karoly, care nu doresce decătŷ ca „maghiară sē fiă patria maghiară,“ care află că „nimenea nu e sē nu voiască a fi maghiarŷ,“ cărui a i-au spusŷ „pădurile, dealurile și rîurile că ele în totŷ loculŷ caută pe Maghiarŷ,“ care pretinde că „maghiarŷ sē fiă oricine, chiar de vorbește altă limbă și de nu se trage din sângele lui Arpad,“ care a descoperitŷ în fine că „Maghiarii apēră pe cei ce nu se tragŷ din sângele turanicŷ, le dă dreptate și pânea de tôte țilele,“ și din aceste considerațiuni „sē fimŷ din inimă Maghiari.“

Fôia „patriotică“ nu se mulțămescē numai cu poesia, ci într'unŷ prosaicŷ articulŷ de fondŷ se adresēză cătră „patrioi“ :

Patriotismulŷ v'a adusŷ aci, Dumneăeu s'ajute! Urmașii voștri sē 'și aducă aminte de strălucita zi de 30 Augustŷ 1885. Fără rude, fără amici, trăimŷ de o miă de ani pe acestŷ pământŷ, deprindēndu-ne în totŷ felulŷ de lupte, opunēndu-ne cu peptulŷ. Dar acum subminēză (naționalitățile) tērēmulŷ de sub noi, ne atacă. Asta s'a întēplatŷ pe neașteptate. Dar acum ne-amŷ deșteptatu înființândŷ „Kultur-egylet“-ulŷ. Ne-amŷ adunatu puterile ridicāndu-ne toți ca unulŷ. Națiunea și Dumneăeu una voescŷ.

Și cine arŷ fi creăutŷ că, după unŷ prologŷ atătŷ de poeticŷ și după unŷ articulŷ atătŷ de prosaicŷ, adunarea de constituire sē facă unŷ fiasco atătŷ de cumplitŷ? Nicī sute de mii, nicī decī de mii nu s'au adunatu, ci era aprôpe sē trecă peste o sută cincī-decī numărulŷ Parcelorŷ maghiare, atătŷ de „imposantă“ a fostŷ adunarea decoratului Clușiu.

Dér multŷ puțini căți au fostŷ, consultările au fostŷ fôrte seriose: s'a beutŷ și s'a mâncatŷ seriosŷ, s'a făcutŷ chefŷ și voiă bună totŷ cu aceeași serioșitate, s'au ținutŷ și vorbirŷ care de care mai „patriotice,“ după cum adecă era inspirația „patrioticului“ Bachus.

Lucru curiosŷ însă, că foile „patriotice“ tacŷ tăcerea mutului despre petrecania din Clușiu și acēsta nu se pôte esplica altfelŷ, decătŷ că sērmanii munți s'au scremutŷ ca sē nască unŷ șorece ridiculŷ.

Dar nesuccesulŷ se mai pôte atribui și împrejurării, că e cu neputință sē nu se fi rușinatŷ chiar „patrioiŷ de absurdele lorŷ pretențiuni poetice și prosaice. Cum ar putē crede unŷ omŷ cu mintea nescrintită, că nu e nimenea care sē nu voiască a fi Maghiarŷ ?

Ei bine, noi Români nu voimŷ sē fimŷ Maghiari, de ar cădea măcarŷ cerulŷ peste noi. Vomŷ rămānea ceea ce suntemŷ, Români, și pădurile, delurile și rîurile ne vorŷ căuta și pe noi în totŷ loculŷ și totŷ cu aceeași duioșă ca

și pe Maghiari. Va rămānea românŷ poporulŷ lui Traianŷ avēndŷ încrustate în minte suvenirile strămotilorŷ lui, căci nu voimŷ sē le batjocorimŷ numele, precumŷ nicī poporulŷ lui Arpadŷ și Etele nu voesce sē fie decătŷ maghiarŷ. Numai rămānēndŷ ceea ce este, unŷ poporŷ merită stima și respectulŷ chiarŷ alŷ dușmanilorŷ sēi. Vorbescă 'și Maghiarii limba lorŷ și rămānă Maghiari, noi ne vomŷ vorbi limba nôstră și vomŷ rămānea Români fără ca acēstă deosebire sē slăbescă cātuși de puținŷ iubirea de patriă și a unora și a altora. A fi patriotŷ nu însemnēză a fi Maghiarŷ, cum s'au obicinuitŷ contrarii noștri a identifica patriotismulŷ cu maghiarismulŷ, și desfidemŷ pe ori ce Maghiarŷ sē dovedescă llpsă de patriotismŷ și de iubire de patriă în poporulŷ românŷ.

Ne iubimŷ multŷ mai pre susŷ pământulŷ ce'lŷ călcāmŷ, îlŷ cultivāmŷ și apērāmŷ cu brațele nôstre, decătŷ sē avemŷ nerușinarea a lua la fiece ocașione numele patriei în deșertŷ, precum îlŷ iau eroii de gură cărora le place a face patriotismŷ între paharele petrecaniilorŷ din Clușiu.

Pôte-ne da cineva unŷ exemplu de mai mare nerușinare, decătŷ a-ți spune nisce cavaleri de petreceri, că ei ne apēră, ne dă dreptate și pâne? Pôte fi o mai mare nerușinare decătŷ a declara, că Dumneăeu și cu amēțiții dela banchele una voescŷ, adecă *nimicirea nôstră ca naționalitate?*

Dér martoră este istoria că multŷ sânge amŷ vērșatŷ și vērșamŷ apērāndŷ acestŷ pământŷ: multŷ amŷ asudatŷ și asudāmŷ căștigāndu-ne pânea, dér pentru tôte aceste jertfe, în sânge și în bani, nu găsimŷ dreptate.

Dacă contrarii noștri trăescŷ încă în credința păgānescă, că ei au unŷ Dumneăeu deosebitŷ, care împreună cu ei voesce nimicirea nôstră, noi vomŷ crede într'unŷ singurŷ Dumneăeu alŷ tuturorŷ popôrelorŷ, care va opri mâna ucigătore d'a-și eșecuta crima. Dumneăeulŷ popôrelorŷ va protegea poporulŷ românŷ de furia celorŷ cari ne decretēză môrtea în Clușiu sub inspirațiunea ăelului Bachus.

Scrisôrea lui Trefort cătră Teutsch.

Dintr'unŷ articulŷ alŷ lui „Allgemeine Zeitung“ din München despre cunoscuta scrisôre a lui Trefort luāmŷ următôrele șire:

...Acestŷ nou planŷ de învățemētŷ (alŷ ministrului) alterēzē în contradicere cu decisiunile legale intrēga întocmire a școlēi confesionale. Autoritatea bisericescă cere numai păstrarea unei suficiente instrucțiuni a limbei germane... Limba germană înaltă este purtătore a culturai a Germaniei și nicī odată nu a stricatŷ vre unei ideei de statŷ ungurescŷ orī constituțiunii, ci dinpotrivă a promovatŷ civilizarea Ungariei. Căci fost-au dôră Sașii și alți Germani mai numai dascăli și educatori în familiile nobile unguresci, și literatura maghiară s'a nutritŷ și s'a ridicatŷ până mai ieri alaltăieri prin sciința și poesia germană. Dar cu Germanii-Unguri Mailat, Lenau, Beck, Bâmbērg, Hunfalvy (Bamberger, Hundsdorfer) puțini scriitori maghiari se potŷ asemēna.

Biserica și școlă Sașilorŷ ardeleni formēză o unitate nedespărțibilă, desorganizarea școlilorŷ va lovi nemijlocitŷ și biserica. Acēsta încă în mai mare măsură decătŷ la biserica grecescă a Românilorŷ și a Sêrbilorŷ, în cari autoritățile bisericesci iau și mēsuri de apērare împotriva maghiarisărei școlilorŷ, cu tôte că starea hie-

rarhică e mai puternică. Dimpotrivă în Banatŷ între numeroșii Germani romano-catolici, a suferitŷ și până acum fôrte multŷ instrucțiunea religiunii în școlēle populare, unde copii germani suntŷ instruiți de învățatorii din seminarii maghiare; acēsta spre marea pagubă morală a poporului...

Înființarea (academiei) ar rupe cea mai importantă legătură, care ține în intimă atingere viața bisericescă științifică a Sașilorŷ cu viața intelectuală germană. Completa maghiarisare a gimnasilorŷ săsesci ar fi urmarea întēia, și cu acēsta, pe lângă maghiarisarea școlēi populare, s'ar ajunge totŷ, ce-arŷ trebui sē conducă la completa delăturare a culturai germane a Sașilorŷ în sensulŷ ideei de statŷ maghiarŷ. E greu de creăutŷ, că propunerea dlui Trefort se va înțelege rēu în Germania, și că ar putē gândi cineva, că i vorba de o academiă germană, și nu de una maghiară. De aceea aducemŷ aminte, că în Ungaria nu pôte fi vorba de înființarea altorŷ institute decătŷ maghiare, cu ajutorulŷ statului, după politica ideei de statŷ maghiarŷ, și că ministrulŷ Trefort numai de curēndŷ a sistatŷ cursurile academiiei de dreptŷ din Sibiu și cele germane ale academiiei agronomice din Altenburg... Cum ai mai putē gândi aici la înființarea unei academiiei pentru Sași!...

Articululŷ de lege XVIII din 1879.

În ședința din 26 Augustŷ n. a conventului din Pojunŷ alŷ bisericeii evangelicē a districtului „de dincoace de Dunăre“, în care cadŷ multe comune slovace, s'au ridicatŷ plāngerŷ împotriva inspectorilorŷ școlari cari abuzēză de lege și s'a doveditŷ și acolo câtă greutate se întēpină în realizarea decisiunilorŷ art. XVIII, 1879, despre introducerea limbei maghiare ca studiu obligatŷ în școlēle populare nemaghiare. „Westungarischer Grenzbote“ spune în raportulŷ sēu:

„Seniorulŷ Lesko, din Neutra, se plānse că prin activitatea comisiunilorŷ, cari cercetēză cualificațiunea învățatorilorŷ populari, cu privire la limba maghiară, se pune în cumpēnă sôrtea a 50 de dascăli. Preotulŷ Dulla, din Turoțŷ, întrebă, decă numai inspectorii școlari au sē decidă despre cualificațiunea învățatorilorŷ. Dice că e necesarŷ sē controleze comunele bisericesci procedura inspectorilorŷ, pentru ca învățatorii sē nu fiă espuși dușmănilorŷ și persecuțiunilorŷ personale. Preotulŷ Stefanik, din Kosatsko, e de aceeași părere și arată că din 50 învățatori în Neutra numai 5 au fostŷ deplinŷ cualificați. — Seniorulŷ Novac, din Arva, nu pôte decătŷ sē laude pe inspectorulŷ școlarŷ de acolo pentru conșciințata lui. Cei 5 învățatori așeățați de dēnsulŷ mai potŷ fi esaminați. În genere e o cestiune de conșciință, de-a destitui simplŷ învățatori dintre cari unii propunŷ în școlē de câte 35 de ani. Trebuie sē se găsecă unŷ modus vivendi pentru ei. Sē li se pună unŷ terminŷ pentru învățarea limbei maghiare. De vreme ce apoi de ani au plătitŷ și ei la fondulŷ de pensiune, nu se pôte sē 'și pērdă numai așa ce'i alŷ lorŷ. — Adunarea a decisŷ sē căștige pentru învățatorii ce nu 'și-au însușitŷ, încă limba maghiară, unŷ terminŷ de unŷ anŷ. — Seniorulŷ Baltic din Liptaŷ, și preotulŷ Stefanic vorbiră în acelașŷ sensŷ în contra apucăturilorŷ inspectorilorŷ școlari. Celŷ din urmă pomeni unŷ casŷ, care ar trebui sē 'ndemne a se lua mēsuri seriose, de vreme ce se șcie, că la mēncare creșce apetitulŷ. Casulŷ e acesta: Inspectorulŷ școlarŷ Libertiny a încheiatŷ la unŷ locŷ unde se afla o școlă evangelică populară, cu 8 persône unŷ contractŷ, după care școlă cu tôte ale ei fŷ dată statului. Libertiny a prezentatŷ cu acestŷ prilejŷ unŷ contractŷ în limba slovacă și unulŷ în cea maghiară, cari nu erau asemenea. De aceea șēse din subsemanții 'și-au revocatŷ iscălitura, fără sē se schimbe însă starea lucrurilor. Acēsta se făcŷ fără scirea și învoiala comunei bisericesci și a senioratului. Superintendentulŷ Geduly crede, că 'n acestŷ modŷ se pôte răpi bisericeii orice școlă. În privința acestei cârmuirŷ turcesci va face pașii necesari la ministrulŷ și speră, că va rezolva în pace cestiunea. Seniorulŷ Trstjansky numi procedura guvernului învaziune mai alesŷ considerāndŷ, că Libertiny luă cu sine și pe judecătorulŷ de cercŷ, când încheiă contractulŷ pomenitŷ...“

De altfelu același conventu nu a voit să admită nici la desbatere proiectul despre clădirea gimnaziului slovacu din Turoș-Szt-Marton, despre care am vorbit în numerii trecuți!

SCRILE ȚILEI.

Présfințiile Loru părinții Episcopu diecesani: *Iónu Popasu* alu Caransebeșului, însoțit de protosingelul *Musta*, și *Iónu Meșianu* alu Aradului, precum și alți membri ai Consistorului metropolitanu au sosit în Sibiu, ca să ia parte la ședințele consistorului metropolitanu, care s'a și întrunitu erl.

—0—

În comuna Peșca română, unde se află cinci școli populare confessionale, un agentu alu »Kultur-egyhet«-ului Slovacu renegatu și deputatulu Eugen Gall, ajutați de organele oficiale, stăruie de comitetulu comunalu să ridice cu banii comunei o școală maghiară agronomică și unu asilu de copii. Să-și deschidă Românii ochii în patru, ca nu cumva ei înșiși să atenteze la viața lor națională.

—0—

Ni se comunică că înainte cu vr'o două săptămâni, în Otlaca unu omu în stare bună și-a omoritu soția și o-a aruncatu în fântâna dinaintea casei vecinului.

—0—

Prin prea înalta hotărâre dela 5 Augustu fișpanulu »patriot« alu comitatului Bistrița-Năsăud, baronulu *Desideriu Bánffy* a fostu pus la propunerea ministrului de culte și instrucțiune publică *comisarului regescului pentru fondurile școlare și de stipendii năsăudene*, până se voru regula definitivu afacerile acestor funduri. *Bánffy* va ave să facă controla. Ministrului de instrucțiune i se dă voia a lua ulterioare măsuri. Cine nu n'ștelege scopulu?

—0—

De erl Lunu se află în Brașov d. loc.-colonelulu *Căpităneanu*, însărcinatulu fiindu cu lucrările de măsurarea longitudinii dintre Brașov și București.

—0—

Ni se scrie din Sicliu, că în 17 (29) Augustu pe la amezu unu jidovu tineru de acolo, luându revolverulu tată-său, s'a împușcatu în peptu și a și muritu.

—0—

Intr'o corespondență de lângă Timișoră a »Bisericeii și Școlii« din Aradu serie între altele unu preotu: »Ne-a miluitu D-șeu cu tote în anul acesta, dar totu nu putem să ne mișcămu nici cu unu pasu înainte, nici preoții nici poporul. N'avem pre ce să putem face bani. Și bucatele, și vitele suntu foarte eftine. Mai Țilele trecute a fostu turgulu la Vinga. Veniseră atatea vite de prin prejur, de gândei, că a plouatu; dar cumpărătorii nu erau. Abia s'au vândutu vr'o câteva vite, dar și acelea mai multu s'au lepădatu, decâtu s'au vândutu. Beții omeni n'au ce să se mai facă, suntu strânși tare de porția, anul acesta dora mai aspru, decâtu totdeauna. *Nici nu se seceră bine, și esecutorii au inundat tote satele...* Ca unu lucru și mai trist și foarte durerosu este, că aflându-se poporul atatu de necăjit, a intratu în elu unu felu de nepăsare față de tote, unu felu de desperațiune. Nu umblă la biserică, și pare că nu voiesce a se mai interesa de nimic.« — Iată unde ne duce stăpânirea noastră!

—0—

FOILETONU.

Minciunile lui Puck.

(Din basmele franceze)

de

Catulle Mendès.

I.

Unu tineru, cu armatură de argintu, avându pe coifu întinse aripile unui alerion*) de zăpadă, se ducea într'o dimineță călare pe o iapă albă. Se întâmplă că o prințesă frumoasă, plimbându-se pe sub merii înfloriți, îl vădu peste unu gardu și așa de tare fu mișcată, încatu lăsă să-i cadă, cu unu flutere care era pe densa, zambila pe care o avea în mână.

— Adevărul este că cavalerulu Țta ori de unde ar veni, ori unde s'ar duce, are să ducă și gândulu meu cu dînsulu, și ea oftându.

Li făcu semn să se oprască și-i duse.

— „Te iubesc, pe tine care treci. Dacă dorulu t'eu se potrivește cu alu meu, te voiu duce la tata, care este împăratulu țării Țștia, și o să facem o nuntă frumoasă.

— »Nu te iubesc,« răspuse trecătorulu.

Și-și vădu de drumu. Prințesa înpinse porția grădinii și începă să alerge după elu.

— »De unde vii? — îl întrebă densa — și unde te duci așa până în Țșia, tu care nu vrei să te însori cu mine?

La cursulu de limba maghiară din Cristurul secescu dela 20 Iuliu până 20 Augustu au luat parte 100 învățatori, dintre cari suntu gr. or. 38 și gr. cath. 27. Învățătorii români împărțiți în două secții fură instruiți de doi profesori. La esamene s'au prezentatu, din toți 100, 68 înși; 22 au fost respinși, 46 promovați. Celorlalți li s'a datu testimonii de frecventare.

—0—

Din Blașiu primim următoarele scrii dureroase: »Consistoriulu metropolitanu gr. cat. din Blașiu în 1 Iulie a. c. a eliminatu trei teologi: unul absolutu de alu 3-lea anu, doi absoluți de alu 2-lea anu, și acesta numai la denunțările și informațiunile ne-Românului prefectu Dr. *Schmigelski*. S'a exprimat Escelența Sa, că ca în anul școlasticu espiratu (1884/5) clasificațiunii și informațiunii rele despre teologi n'a primitu, de când noroculu l'a aședatu în sfântulu scaunulu metropolitanu. Acesta e dreptu, căci, cine a pomenitu s'au numai a auțitu, ca în Archiseminarulu rom. domesticu gr. cat. din Blașiu, să fi funcționatu cândva ca prefectu de studii și disciplinaru unu Românu cu *szki* la coda numelui? Atragemu atențiunea Escelenței Săle să aibă în deapropo vedere și controlare pe persecutătorulu prefectu.« — 0—

—0—

Unu corespondentu din Bistrița scrie în »*Kronstädter-Zeitung*,« că la turgulu de acolo cumpărătorii au venit în număr enormu, toți voescu să vîndă numai, nimeni nu voesce să cumpere. Meseriile și negoțulu se prăpădescu, numai dările înflorescu.

—0—

Suntemu informați că în Covasințu unu tată și-a împușcatu fata pentru păcatele ei.

—0—

În Bodu a produsu mare spaimă unu casu de coleră, la care după mărturisirea unei comisii compusă din fisiculu comitatului Dr. *Tartler*, medicu de cercu, Dr. *Boltres*, Drd. *Dubinjevic*, simptomele corespunseră deplinu celor ce suntu proprii cholerei asiatice. Fiindcă nici o epidemie nu domnește prin locurile noastre, casulu acesta isolatu se pôte privi totuși numai ca unu casu de *cholera nostras*.

—0—

Librăria *Krafft* din Sibiu a publicatu Țilele acestea o broșură politică: »Unu cuvântu,« de *Menenius Agrippa*. Autorulu se plânge, că educațiunea copiilor români nu-i întocmită ca să deștepte de vreme conștiința națională se plânge de spiritulu de umilire, în care se cresc și trăsescu mulți preoți, de inteligența română. care nu totdeauna și nu în totu loculu este la înălțimea misiunii sale ș. a. Semnalăm aparițiunea acestei broșuri, care deși nu poți dice că în tote părțile e bine scrisă, e scrisă cu bune intențiuni.

—0—

Cu privire la pretinia franceză-maghiară, corespondentulu din Pesta alu Țiarului »N. fr. Presse« comunică între altele următorulu casu: »În mijloculu ametelei unui banchetu princiaru, parisianulu s'a adresatu către vecinulu său ungu cu cuvintele: »Sciți d-v. cum mi se pare totă istoria? Ca și când am fi în o casă de nebuni, ai cărei internați îi arangiază directorulu lor de festivitate.«

—0—

Cu 1 Septevre se deschide în Bistrița o școală de stat civilă, care se clădesce din ordinulu datu de mi-

nistrulu de culte și instrucțiă la începutulu lui Augustu, adăugându că, decât la 1 Septevre nu se va deschide școla, reprezentanța orașului va fi pusă să plătească o pedepsă ce pe fiecare Ți va cresce cu 100 fl. Reprezentanța a decisu, să deschidă școla într'unu loculu vechiu, să îngrijască de încălzire, luminatu și serviciu. Ministrulu a acceptatu decisiunea.

—0—

Ministrulu de comunicațiă ungurescu a datu în lunile Martie—Iunie următoarele concesii provisorii, adecă învoirea la începerea lucrărilor pregătitoare tehnice pentru următoarele linii ferate ardelenice: Societății de drumu ferate din valea Someșului pentru o cale de rangulu alu doilea în direcțiunea dela Deșiu peste Nireșelu, Șomcuta mare, relativu și peste Jibău până la o stațiune a drumulu ferat Sătmar-Baia-mare și pentru o ramificare dela Jibău până la Zelău; baronului Carolu Hussar și consortii pentru o cale vicinală dela Reghinulu săsescu până la Sân-Nicoră de Giurgeu; deputaților *Gavrilu Ugron* și *Gavrilu Daniil* pentru o cale vecinală dela Heiaș-falva până la Becăși, eventualu dela Odorheulu secescu până la Ghimeșu; deputaților dietal *Paulu Andazay*, *Gasparu Cornișu*, *Leopoldu de Maciejowski* pentru o cale vicinală dela Boros-Sebeș (ca întregire a căii din valea Crișului) peste Esill, Iossas, Talacz, Halmagiulu mare, Baia de Criș și Bradu până la Bucești lângă Crișu și de aici între Crișu și Arieșu peste Abrud, Cămpeni, Lupșa, Nou până la stațiunea Turda-Ghirișu a căilor ferate regesci. Concesiunea s'a datu pe unu anu.

—0—

La cursulu suplitoru de limba maghiară în Aradu au luat parte 84 învățatori. La examenulu de calificatiune 53 au reușitu, 22 au căduț și 4 s'au retrasu.

—0—

În portulu Galați se află ancoratu de câte-va Țile — scrie »*Orientulu Român*« — vaporulu de ré-bou *Loreley* alu Germaniei, armatu cu trei tunuri.

Valea Nadașia și Beica română la 3/8 1885.

Domnule Redactoru! În Ția de profetulu Ilie 1 Augustu a. c. am fostu tare surprinș în cauza descrisă mai josu a fostului docente *Filonu Hârșianu* din Chiheriulu inferioru, căci pe la 9 ore sera 2 gendarmi înarmați luându pre respectivulu din mijloculu celor 4 copii ai săi tocmai dela cină, l'au escortatu la Reghinu și de aicea la M.-Oșorheiu în vechulu tuturor, din o simplă arătare falsă a unui notărășelu românescu din Urișulu de josu cu numele de *George T. ....* Lucrul stă așa: după ce susu numitul învățatoru funcționându ca atare 29 de ani în Chiheriulu de josu, la rugarea poporului de acolo a primitu și oficiulu de colectoru, în care atatu prin bunătate cât și prin abateri uneori, constatându-se ca defraudatoru a fostu judecatu la 3 ani de arestu în Mureșiu-Oșorheiu. Aci arătându o purtare morală laudabilă, după expirarea a 2 ani a fostu concediatu, de unde mergendu acasă își îngrija de crescerea celor 4 fii ai săi scăpătați din avere. Dă ce să veți? Cătu ce simți notarașulu, că numitul învățatoru amblă la rivalulu său colegu *Gramu* din Șerbeni spre a'i cere mână de ajutoru, fiindu-i vëru, în furia sa de tigru raportă despre *Filonu Hârșianu* că ar fi intrigant, și cumcă a mersu la M.-Oșorheiu cu alți 2 omeni fără de scirea judelei comunalu de acolo, și a sa propriă, și l'ar fi de-

II.

Dintr'unu tufișu de burueni eși *Puck*, îmbrăcatu cu două frunze de trifoiu împreunate cu fire de paijeniu d'acelea ce sboră toamna pe câmpă; este așa de micu, încatu îmbrăcăminteii era cam largă; în locu de scufă de nebunu are pe capu o volbură de câmpu, unde tremura, ca și unu clopoțelu, unu bobocu de rosă de câmpu gata să înflorească.

— »Yoleno, pentru ce te-ai intristatu așa de tare? o întrebă *Puck* ridându ca unu cuib.

— Singura mea iubire se duce și nu mă pot duce și eu după elu.

— Iubirea ta nu e cumva tinerulu acela frumosu cu armatura de argintu, cu aripile unui alerionu de zăpadă întinse pe coifu, care se duce călare pe o iapă albă?

— Chiaru elu este. Ochii lui suntu albastri ca cerulu și părulu îi e negru ca și noptea.

Puck scutură râmurea de albașpină, care îi ține locu de sceptu.

— Când îmi place mie, Yoleno, brósca țestósă le-neșe pôte merge mai iute decâtu norii, și fugarnicii armăsari, incetiniți de odată, alergă mai puțin iute decâtu paijenulu căruia-i trebuie unu césu ca să trecă dela marginea unei frunze de platanu până la cealaltă. Yoleno, plăcă fără grije după iubirea ta. Ai să ajungi totu într'o vreme cu elu la loculu unde se duce.

Pe când *Puck* intră er în tufișulu de unde eșise, Yolena pornesce după călărețu; er pietricelile, pe care își puneu dînsa piciorușele încălțate cu atlasu și cu mâr-

*) Vulturașu închipuitu fără picioare și fără ciocu.

nunțat la V. prefectu cu multe de tôte, deși constatată e lucrul cumcă acești 3 au fost în cauzele lor private. îl raportă dîcî pre nevinovatul învîțator de nou după care arătare numai decătî urmă scena omintîi.

Etă Domnule Redactoru o dovédă eșîă din inima rea românescă a unui notarū ce trăiesce de pe spina rea amăritului țeranū românū și persecutându-l pînă la extreme. Dêcă și în sinulū națiunei nôsre se află astfelu de omeni, și se comitū atari fapte, atunci ce se mai dîcemū despre străinî? Și pôte inchipui ori și cine căt de mare fū indignațiunea generală a poporului, a fratelui sêu iubitū preotulū de acolo, precum și rușinea și consternațiunea familiei sale care plîngea amarū după consăngenuulū lorū stimatū, pre care-lū transportară ca pre unū mare damnificatorū și criminalistū de nou in arestū.

Totū astfel se petrecură și așa fapte se dovediră și cu preotulū Avramū Vladū și familia lui din Chiherulū de susū, de unde acesta fū silitū a'și părăsi poporulū și a se strămuta aiurea ba după cum suntū bine informatū nici chiar Consistorulū din Blașiu și în mulți preoți de aici din giurū cari nu convinū cu natura dēnsului n'au rēmasū neînjurati cu diverse ocașuni din partea d-sale. Dēr blestemele celor persecutați ilū vorū ajunge odată. Vē voiu comunica la ce rezultatū vorū ajunge tôte acestea.

Unū corespondentū mai vechiu.

Inmulțirea Ovrelor.

Ovreei susținū că în România suntū persecutați. Dacă ar fi așa, numărulū lorū ar trebui să scađă din ce în ce, pe cānd în realitate ei se înmulțescū într'unū modū extraordinarū, și nu prin nascere, ci prin emigrațiune. Ca probă de înmulțirea ovrelorū, iată ce citimū în dîarulū „Liberalulū” din Iași:

„La 1832 nu erau în tōtă România, adică atātū în Moldova cātū și în Valachia, decătū vr'o 2000 de ovrei și aceștia în cea mai mare parte supuși streini. Cānd s'a făcutū recensēmētulū anulū 1840 s'a găsitū 20,000 adică de 10 crî mai mulți, după o trecere de 8 ani. La recensēmētulū anulū 1850, adică peste 10 ani dela data recensēmētului precedentū, ovreei erau 120,000 adică de 6 ori mai mulți. În recensēmētulū anulū 1860 erau 240,000 de ovrei, adică după trecere de 10 ani unū numărū indoitū. Acuma în Romania suntū peste 500,000 de ovrei, după cum recunosea însuși Cremieux într'o scrisōre a sa relativă la ovreei din România.”

Acēsta este proba cea mai elocuentă că, departe d'a fi persecutați, ovreei stau fōrte bina în România.

DIVERSE.

Martirulū unui medicū. — Profesiunea medicală a ajunsū în Spania una din cele mai periculoșe, căci afară de contagiulū epidemiei suntū espuși și consecințilorū caracterului iritabilū și rēsbunătorū alū Spaniolilorū: La Puebla-Larga murise unū bărbatū de coleră. Rudele sale păstrāndū secretū mōrtea lui, așteptau visita dîlnicā a medicului. Cānd acesta se infățîșă în camera în care se află mortulū, tōtă familia reposatului ilū înconjură cu amenințări ostile. „Veți!” îi strigă unulū, „ecă una din faptele tale, dēr d'aci înainte nu vei mai omori pe ni-

menî!” Unū altulū îi tăia vorba: „Acesta e alū treilea ce l'ai omoritū în optū dîle!” Apoi totî, bărbați și femei nāvālirā asuprā'i, îi ținurā mānele și soția rēpo-atului luāndū tōte doctoriile, alifiile, hapurile și prafurile cāte mai rēmaserā, le bāgă cu d'a sila în gātulū medicului, strigāndū: „ține, ucigașule! ia'ți însuți doctoriile, mai ia și asta, și asta!” Mediculū cerca înzadarū să scape din mānele acestorū infuriați, luptāndu-se din tōte puterile sale. Cānd nu se mai afla din medicamente, îi turnară în gātū totū ce putură găsi în cameră. A estă torturā ținū douē-đeci și cincî de minute, după care doctorulū era unū cadavru.

***

Romanțulū unui dresorū de cāni. — O fōe vienesă povestescē următōrea istoriā: Dresorulū de cāni Walton, care a fostū angajatū și în cerculū Corty-Althoff, își agonisise o sumă bunicică în călătōriile sēle prin lume cu cāni și maimuțe. Elū trăia cu o damă din cercū, care trecea soția a sa. Insē pe lāngă supușii sēi patrupezi d. Walton mai avea unū servitorū. Intr'o sēră Walton, întorcēndu-se acasă, nu găsi nici soția, nici servitorū dar nici banî. Cu o adevērată flegmă englezescă d. Walton nu se plāne la poliția, ba spuse amicilorū, că a trimisū pe soția sa la părinții ei. În mânia sa ascunsă elū își deșelā numai cānele cu cāteva lovituri de piciorū, apoi plecā din Berlinū la Viena cu cerculū Renz, unde își căută māngāiere în aplausele publicului. După ce-i espirā angajamentulū, elū mai rēmasē cātva timpū în Viena. Intr'o cafenea, unde se adunau artiștii și neguțatorii de cai, intālni pe unū colegū, care tocmai se întorsese dintr'o călătōriā. Acesta îi povesti, că în orașulū Raudnitz în Boemia a locuitū într'unū otelū, a cărui proprietāresă era Englesă, care fusese și ea artistă. D. Walton prinse bănuială, alergā acasă și se întōrse cu fotografia fostei sale nevaste. Colegulū recunoscū în fotografia pe proprietāresa otelului. După cāte-va cēsuri dresorulū de cāni ședea în trenū și călătōrea spre Raudnitz. Ajungēnd aci, se duse în otelul indicat. La pōrtā ilū primi fostulū sēu servitorū, acum soțū necredincioșei amante a dresorului. Vēđēndū pe fostulū sēu stāpānū, servitorulū îngālbeni; dar d. Walton se prefăcū a nu-lū cunoșce de locū Elū cerū o cameră în care să se pōtā odihni. Otelierulū făcū cunoscutū soției sēle ce felū de musafirū le-a venitū și se sfātuirā cum să scape de scena ce trebuia să se întēple. În fine Englezōica se hotāri să mērgā la fostulū ei amantū și să-lū rōge de iertare. Cānd intrā în cameră, găsi pe Walton șēđēndū în fotoliu și fumāndu-și țigara liniștitū. — Ertā-mē și nu mē nenoroci! dîse necredincioșā. — Ești nevasta altuia și nu am nici unū dreptū asupra dumitale, dar mē ducū la tribunalū să mē plāngū contra amantei mele, care mi-a furatū banii. Englezōica căđū în genunchi, se rugā, plāne, dar în deșertū. D. Walton se duse la tribunalū. Stāpāna otelului și soțulū ei furā arestați. Procesulū nu ținū multū timpū. Otelulū fū vëndutū și d. Walton își căpātā mai totî banii ce i se furase.

***

Furtulū din museulū Turinului. — În America Reale din Turinū s'a comisū unū furtū extra-ordinarū în nōptea dela 4 spre 5 Augustū. La începutū se dîcea că s'ar fi furatū tōtā colecția regalā de monede, 30,000 bucăți monede grece, romane, etc. Adevērulū este, că s'a furatū o mare parte din ele și alte multe lucruri prețioșe, între care douē corōne de aurū, date regelui Vic-

torū Emanuelū de orașele Neapole și Turinū; douē scărițe (de călăritū) de argintū auritū, date aceluiași rege de Sultanū; patru lanțuri de aurū ale ordinului Anunțatei; mai multe tībacheri de aurū cu brilante și cincî portrete în miniatură ale regelui Carolū Albert și familiei sale; cāteva alte relichie prețioșe ale acestui rege și ale altorū membri ai casei Savoia; unū sigilū cu perle cu armele regale; unū paharū din secolulū alū 17-lea și alte obiecte prețioșe. Valōrea intrinsecă a obiectelorū furate se estimēzā la 160,000 franci. Se crede că hoții se vorū fi închisū peste dî în salōnele museului sēu în grādina regalā. Sigurū este, că au fugitū din grādina spre Via Rossini, căci pe acestū drumū s'au găsitū cāteva medalii și monede. Dîarulū Corriere di Torino spune, că s'a arestatū unū îngrijitorū alū museului, bănuitū fiindū că ar fi complice ta furtū și descrie detaliatū localitatea. Museulū se găsește într'o parte greu accesibilă a palatului regalū din Turinū. Museulū e păđitū așa de strictū, încātū numita fōiā crede că furtulū nu s'a pututū face fără o înțelegere cu personalulū de pază. Museulū conținea totū tesaurulū familiei lui Carol Albert, Victor Emanuelū și regelui Umberto, care acum e cu totul ruinatū. Numai colecția cea prețioșā de medalii a rēmasū intactă.

***

Nume ciudate. — Nu numai Chinesii au nume de totū curioșe ci și Spaniolii. Doi funcționari inferiori în ministerulū de finanțe din Madrid se numescū: unulū Don Epifanio Mirurzurdundua y Zengotide, celălaltū: Don Juan Nepomuceno de Buriagonatotorecagoceazcoecha.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alū »Gaz. Trans.«)

REICHENBERG, 1 Septemvre. — Rēsvrātōrii, cari au spartū ferestrele, suntū cu deosebire învāțacei dela prāvālii; fiindū descoperiți s'au predatū judecātōriei de cercū. S'a constatatū că la turburări au luatū parte numai pātūrile de josū ale poporațiunei, mai cu sēmā coppii neadulți.

MADRID, 1 Septemvre. — În mai multe cetāți de ale Spaniei, cu deosebire în Saragossa, s'au făcutū manifestațiuni antigermāne. Unii socialiști scōserā și strigāte ațîțātōre, din care principā s'au făcutū și arestări. După o telegramă din Paris cancelaria imperiului germanū se dîce că își dā mari silințe, ca să aplaneze controversele ivite din cauza insulelorū carolinice.

INDREPTARE. — În Nr. 184 de erî alū »Gazetei,« articulus de fondū, colōna a doua, rēndulū 28 se se citeșcă: Sērbii simtū chiar necesitatē d'a intra în mai d'apropē legătură cu biserica greco-orientalā romānă etc.

Rochii de bastū din mātase crudā (de totū din mātase) fl. 9.30 pentru o roche compl., precum și în calitāți mai grele trāmte cumpērēndū celū puținū pentru două rochii, fără taxa vamalā la casa mușteriuului depositulū fabriciei de mātase a lui G. Henneberg (liferantū alū curții regale) în Zürich. Mostre sē trimittū imediatū. Scrisorile pentru Elveția costā 10 cr.

Editorū: Iacobū Mureșianu.

Redactorū responsabilū: Dr. Aurel Mureșianu.

găritare, îi dîcēu într'unū șgomotū frumosū: »Mulțumimū, picioruse ale Yolenei.«

III

Insē rēutācijasulū Puck, căruia îi place să glumescă, înșelase pe prințesa. Inzadarū umblā dēnsa tōtā dîua și tōtā sēră, pentru că nu putū ajunge pe călăretulū, ai cărui ochi erau albaștri ca cerulū. Insē, la mieđulū nopții, pe drumū, vēđū trecēndū, pe o nālucă de calū, o fantasmă înaltă albă.

— Oh! cine ești tu, formă care treci? întrebā Yolena.

— Eram unū tinerū frumosū cu pērulū în fața nopții; acum, nu mai suntū nimicū. Am intālinitū în rēspāntia de colo pe nepotulū împēratului Golcondi, rivalulū meu; ne-am bātutū și rivalulū meu m'a omoritū.

— Unde te duci? întrebā erășî dînsa.

— Mē ducū în orașū, în casa unde dōrme iubita mea.

— Ai s'o înfricoșēđi! Gāndesci tu că acum mortū are să te iubescă, ea care nu te-a iubitū atunci cānd erai viu? Vino cu mine, cu mine care te-am alesū; îți voiu face din patulū meu unū mormēntū nupțialū; acolo voiu adormi pentru veciā lāngă tine și o să ni se facă o înmormēntare frumosā.

— Ba nu. În nōptea asta, profitāndū de somnulū iubitei mele, vrēu să-i dîcū adio în visurile ei; voiu sărutā, pe buzele-i adormite, visulū cāntecului ei.

— Dā-mi celū puținū voiā să te înșoțescū; lasā-mē să încalecū la spatele tēu!

— Fantasmele nu au obiceiulū să se ducā să-și viziteze iubitele cu o fēmeiā călare.»

Și forma peri. Fata împēratului plāngea, și mai desnādājduită. Fiindū că trecuse mieđulū nopții, luna arginta melancolicū orizontulū, cāmpiile, drumulū cu o lumină de zăpadă; și pițigoi și canalii visau că sburau nebunesce prin pădurile imprimāvrate.

IV.

Puck eși dintr'o lēsă de aișorū; era îmbrăcatū cu o haină de doliu făcută din douē jumētāți ale unei lălele negre; iar căciula și-o cernise cu o pānză mică de paiarjenū.

— Yoleno, sērmanā Yoleno, pentru ce ești așa de amărită? îi dîse Puck.

— Singura mea iubire a muritū, și nu mē potū duce după dēnsulū.

— Iubirea ta era fantasma care a trecutū pe drumū?

— Chiar elū. I s'a smulsū pēru'i negru ca nōptea, și, de părere de rēu că și-a pierdutū iubita, și-a plānsū ochii albaștri ca cerulū.

— Eu știu erburile care înviază și șciu erburile care omōrā. Gāseșce corpulū iubitului tēu, și 'ți voiu dā erbă care înviază.

— O Puck, m'ai înșelatū! Dar și dacă tu înșeli cānd e vorba ca să faci binele, spui adevērulū cānd e să faci rēulū. Dā-mi erbă care omōrā.

— Ia-o dar! dîce rēutācijasulū Puck. Indatā ce vei muri, ai să 'ți gāseșci iubitulū, și n'aveți să vē mai despārțiți niciodatā.

Li dete patru fire dintr'o erbă, care se chiamā erbă Simiōnii ca amintire a unei istorii de amorū; după

ce Puck intrā în tufa lui de aișorū, Yolena puse ērba pe buze și muri fără suferințe.

V

Insă și de astādātā înșelase Puck pe prințesa. Pe cānd sufletulū Yolenei se suia la cerū, vēđū unū sufletū care se scōbora spre iadū. La lumina unei stele cunosculū că era sufletulū frumosului tēnērū.

— Unde te duci, sufletū alū singurului meu prietinū?

— Vai! vai! amū vorbitū de iubire iubitei mele în visurile ei, și sārutările mele din urmă i-au atinsū gura ca unū fluture negru care tremurā pe unū trandafirū. Sunt blestematū, mē ducū în iadū.

— Vrei tu să te urmezū, eu care am muritū nu mai ca să te mai vēđū? Te voiu māngāia în chinurile tale, te voiu iubi în veciā. Iubirea mea va fi isvorulū de liniște oferitū buzelorū durerii tale. Vrei tu să te urmezū?

— Nu! numai amintirea iubitei mele trebuie să mē înșoțescă.

Și sufletulū frumosului tēnērū se pierdū în întunericū, pe cānd sufletulū fetei se înālta, singurū, spre Paradis.

În vremea asta, Puck, mulțumitū de isbindirea și reteniilorū lui, pregātea în mușchiulū unui ștejarū, cu niște crāculițe puse în formă de cruce, curse în care să prindā māruițele (1) deșteptate din somnū.

Traducere de I. S. Spartali.

(1) Māruițe, Vacile Popii, Gîndacii lui Dumneđeu.

Cursul la bursa de Viena

din 29 Augustu st. n. 1885.

Table with financial data for Vienna, including items like 'Rentă de aur 4%', 'Rentă de hârtă 5%', 'Bonuri croato-slavone', etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 12 Augustu st. v. 1885.

Table with financial data for Bucharest, including items like 'Renta română (5%)', 'Renta rom. amort. (5%)', 'Banca națională a României', etc.

Cursulu pieței Brașov

din 31 Augustu st. n. 1885

Table with market prices for Brașov, including items like 'Banenote românești', 'Argint românesc', 'Napoleon-d'ori', etc.

Numere singurate a 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tunceria lui I. Gross.

Magazinul de haine bărbătești

Totul felicul de haine bărbătești elegant și solid lucrate confecționăm în magazinul nostru după comandă și după jurnalele cele mai noue.

Totodată recomandăm marele nostru deposit de stoffe indigene și străine

pentru rocuri, pantaloni și gileți cu prețurile cele mai ținute și rugăm onor. publicu a ne onora cu comande cât mai numeroase.

Cu distincă stimu A. Schwarze & Bartha. Ulița Vămei Nr. 11.

Concursu.

Se escrie concursu pentru ocuparea stațiunii învățătoresci dela școla confesională greco-catolică românească din Telciu în Vicariatul Năsăudului cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acestu postu au a-și înainta suplicile prevăzute cu documentele recerute prin lege de cualificațiunea loră până în 10 Septemvre 1885 la adresa presidelui senatului scolasticu din Telciu. Alegerea se va face în 12 Septemvre 1885.

Dela senatul scolasticu gr. cat.

Telciu, 20 Augustu 1885.

(3-3)

Anunțăm a celor onorați cetitori, cari voru binevoi a se abona la foia noastră de aici încolo că avemu încă în rezervă numeru dela începutul anului 1885, prin urmare potu să aibă colecțiunea întrăgă.

Administrațiunea Gaz. Trans.

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapesta, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș, listing train numbers, times, and stations.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grōse.